

Kā fonemātiskie (skaņu saklausīšanas) vingrinājumi pakāpeniski sekmē lasītprasmes, rakstītprasmes apguvi.

Sākumā bērns vingrinās klausīties, koncentrēt uzmanību uz skaņām, saklausīt, nosaukt dažādas sadzīves trokšņus un skaņas sev apkārt ikdienā sadzīvē (piem. : ūdens vārāmā kannā, putekļsūcējs, mikseris un citi sadzīves priekšmeti, dabas skaņas, dzīvnieku balsis, dažādi transporta līdzekļi). Bērns vingrina dzirdi neredzot skaņas objektus. Vingrinoties runāt, var censties atdarināt šīs skaņas.

Ja šādi vingrinājumi nesagādā grūtības, var veikt sarežģītākus uzdevumus:

- ✓ ar plaukstām un kājām izsist dažādus ritmus (pieaugušais demonstrē),
- ✓ aizvērtām acīm saskaitīt, cik skaņas dzirdētas,
- ✓ vārdu virknē saklausīt noteiktus vārdus (ar dažādiem nosacījumiem – pietupies, ja dzirdi dzīvnieka nosaukumus),
- ✓ ja bērns pats vārdus izrunā pareizi, pieaugušais pasaka vārdu gan nepareizi, gan pareizi – bērns saplaukšķina plaukstas, ja dzird pareizu izrunu (makoni –makaroni.....),
- ✓ Četru gadu vecumā bērns var sākt vingrināties saklausīt vārdos pirmo skaņu – pieaugušais uzsvērti, paspilgtināti izrunā dažādus vārdus p. **mmm**āja, **lll**ācis, ...**Svarīgi skaņu nesaukt par burtu; kādu skaņu dzirdēji sākumā, ko es ilgāk izrunāju;**
- ✓ Pēc tam cenšas saklausīt vārdos pēdējo skaņu. Kad bērns šos uzdevumus bez grūtībām veic, tad īsos vārdos vingrinās saklausīt visas skaņas; **m-ē-s**
- ✓ **Grūtāks uzdevums ir no atsevišķi nosauktām skaņām, saklausot, nosaukt vārdu kopumā** – l, a, p, s ,a (bērns vingrinās uztvert atsevišķi katru skaņu un saliedēt tās vārdā. Parasti šādi skaņas sintezē
- ✓ Var spēlēt spēli " Kuģa lādēšana, "kur nosauc vārdus ar norunāto skaņu.
- ✓ Ritmizēt vārdus zilbēs, sasitot plaukstas.

- ✓ Var spēlēties izrunāt vārdus ar atskaņām - *poga/ oga, zīme/līme, vāze /glāze, spalva /balva, loba/bola, laistīt/raisīt.*

Lai labi saklausītu garos, īsos patskaņus; balsīgos, nebalsīgos līdzskaņus, pieaugušais var nosaukt dažādas zilbju rindas, bērns klausoties atkārtoti, pieaugušais dažādi maina līdzskaņus, patskaņus, lai bērns vienkārši neiemācītos no galvas;

mā –ma –mā
am - ma –am
ām –mā – īm –mī
ti – di –ti
pa –ba –pa
kā –gā –kā
ar – ra – la –le
ja –jā –lā –la
ķa –ča –ča
dži – ģi –dže
ka –ča –ķa
ģa – ķa –ģa

Vārdu piemēri:

Lupa –lūpa
Puse –pūce
Pile –pīle
Čirkstēt -čīkstēt

Dzirdes atmiņu var trenēt, atkārtotot teikumus, ievērojot vārdu secību; daži piemēri:

Lietus līst lielām lāsēm.

Ruksis rukšķēdams grāvi rok.

Žagata sēž uz žoga un žadzina.

Var vingrināties skaitīt dažādus ritmiskus skaitāmpantus, mācīties dzejoļus, atkārtot nosauktos vārdus: (pēc 30 sekundēm) lācis, zaķis, suns, kaza, kaķis, ezis; skaitļus 2.5.4.7.9.3.

Var vingrināties veidot jaunus vārdus, pieaugušais pasaka zilbi, (piem. : ro... bērns turpina *ka, tālāk ar vārda pēdējo zilbi domā jaunu vārdu kāja, jaka, kabata, taure.....*

Ar šādiem vingrinājumiem bērns nostiprina dzirdes atmiņu, vieglāk atceras dzejoļu tekstus, stāstot nezaudē loģisko secību. Sākot apgūt lasītprasmi, ir vieglāk saliedēt burtus zilbēs, lasīt vārdus un izprast lasītā vārda nozīmi, jo bērns ne tikai mehāniski izlasa, bet pats saprot izlasīto. Saklausot īso, garo patskaņu atšķirības, balsīgos, nebalsīgos līdzskaņus, veicot rakstu darbus skolā, nebūs rakstības kļūdas.

Materiālu sagatavoja PII"Bitīte"- attīstības centra logopēde

Alda Lausa,

11.12.2017.